De stadsvlucht

Columns - 23 september 2020 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

‘Steeds meer Berlijners verhuizen naar het ommeland’, lees ik in de hoofdstedelijke krant Der Tagesspiegel. Ik kijk op van het online-artikel, en zie in mijn nieuwe tuin een eekhoorntje over de takken van de dennenbomen rennen. Zonder het te weten ben ik deel van een trend geworden: die van de *Stadtflucht* uit Berlijn.

Vier maanden geleden is het gebeurd - op het hoogtepunt van de corona-lockdown, na elf jaar Berlijn. En blijkbaar zijn we niet de enigen. In de diverse media worden de cijfers er gretig bij gehaald: het afgelopen jaar zijn bijna 35.000 Berlijners buiten de stadsgrenzen gaan wonen, het dubbele van het aantal dat vanuit dit ommeland ín de stad is gaan wonen.

Een beetje verrast ben ik alleen wel over de opgewonden teneur van de berichtgeving. Zo vreemd is het toch niet dat mensen de stad verlaten? Het komt in alle tijden en in alle Europese hoofdsteden voor, met name bij de demografische groep van de ‘jonge gezinnen’. De lichte verwarring erover begrijp ik wel; tenslotte is er geen stad die zo graag geliefd wil zijn als de Duitse hoofdstad.

Toen ik in 2009 in Berlijn kwam wonen, juichte dezelfde Tagesspiegel dat de stad ‘steeds populairder’ werd en dat het bevolkingsaantal steeg. De stad leek eindelijk uit de donkere schaduw van het verleden te stappen: ze was niet meer de stad van het nazisme, niet meer die van de Koude Oorlog of zelfs maar die van de armoede na 1990. Daar kwamen ze ineens vrijwillig, de *Wahlberliner* - de zelfverkozen Berlijners - van overal vandaan, en ze waren er ook nog eens erg tevreden.

> Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Het was ook een mooie tijd: je kon wonen in grote appartementen voor relatieve spotprijzen, en je had tegelijk een overvol cultuur- en feestaanbod. Uiteindelijk trok deze reputatie van ‘*arm aber sexy*’ ook een nieuwe groep aan: die met geld. Eerst kwamen de startups, toen zelfs een paar kapitaalkrachtige bedrijven; tot vreugde van de projectontwikkelaars begonnen ze van het merkwaardige Berlijn

een ‘normale’ stad te maken - als ‘normale’ woningprijzen daarvoor een indicatie kunnen zijn.

En nu? Dit jaar stagneert de groei. De oorzaak lijkt voor critici een uitgemaakte zaak: Berlijn wordt duur, maar tegelijk blijft Berlijn ook gewoon Berlijn, ‘bereid tot alles maar voor niets te gebruiken’, zoals de Tagesspiegel-redacteuren Harald Martenstein en Lorenz Maroldt kritisch-liefdevol beschrijven in hun boek ‘Berlin in hundert Kapiteln, von denen leider nur dreizehn fertig wurden’ (2020). Onder de vlotte verschijningsvorm zit immers nog de oude bureaucratische structuur uit de Koude Oorlog, met provinciale politici die - om maar het bekendste voorbeeld te noemen - het zelfs zeven jaar na de geplande opening niet voor elkaar krijgen om het nieuwe vliegveld af te bouwen.

Met een lage huur heeft die chaos iets romantisch, maar met een hoge? Voor ons in Kreuzberg was de grens bereikt toen onze 7-jarige dochter niet meer naar de blokfluitles om de hoek durfde omdat ze óf door een van de vele (Afrikaanse) drugsdealers óf door een van de vele (Duitse) alcoholisten - quasi-joviaal - werd aangesproken. Onze wijkburgemeester noemt dit soort uitwassen ‘kleurrijk’. Met het handjevol dealers van tien jaar geleden zou die stelling vol te houden zijn, maar met de huidige tweehonderd voor je deur mag je over falend beleid spreken.

Wij wilden de stad niet uit, we wilden gewoon naar een andere buurt, maar het nieuwe prijzenniveau bood ons weinig kans - de door de linkse stadsregering voorgestelde ‘huurdeksel’ heeft wat dat betreft nog weinig effect gehad. Dus toen we van een kennis een tip kregen, vertrokken we de stad uit; precies toen volgens Der Tagesspiegel vele Berlijners, aangespoord door de coronacrisis de blikken nóg verlangender buiten de stadsgrenzen richten.

Zo zijn we deel van de veelbesproken ‘vlucht uit de stad’ geworden. Met genoeg ruimte voor kinderen en eekhoorntjes lijkt de toekomst in deze zogeheten *Speckgürtel* zeer voorspelbaar te worden - maar dat is het niet. Dit nieuwe land is namelijk niet ‘gewoon’ het ommeland, zoals rond Amsterdam of Utrecht. Het is Brandenburg, de voormalige DDR, en de meeste ex-Berlijners betreden letterlijk een onbekende wereld.
(Wordt vervolgd)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/39917/de-stadsvlucht